

23 Mayıs 2007

Türkiye Sermaye Piyasası 2006 Raporu Yayınlandı

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği tarafından her yıl hazırlanan **Türkiye Sermaye Piyasası 2006 Raporu** yayınlandı. Aracı kuruluşlar, sermaye piyasası ve yatırımcılara dair bilgi ve analizlerin yer aldığı raporda, 2006 yılında sermaye piyasasında yaşanan gelişmeler, makroekonomik değerlendirmelerle birlikte ele alınıyor.

Aracı kuruluşların sermaye piyasası faaliyetleri ve işlem hacmi bilgileri, Türkiye sermaye piyasalarında yatırımcı davranışları, aracı kurumların toplulaştırılmış mali tabloları ve personel yapıları gibi sermaye piyasasına dair çok sayıda bilgi ve değerlendirmeyi içeren ve bu yönüyle de Türkiye'deki en kapsamlı çalışma olma özelliğini taşıyan rapora Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği'nin internet sayfasından erişilebiliyor.

Raporda ilginç sonuçlar göze çarpıyor. Buna göre;

- Sermaye piyasalarının gelişmişliğinin ölçülmesinde en temel araçlardan biri olan piyasa değerinin milli gelire oranının 2006 yılında pek çok ülkede arttığı, ülkemizde ise düştüğü görülmektedir. İMKB'deki şirketlerin toplam piyasa değerinin ancak yeni halka arzlar nedeniyle arttığı görülmektedir.
- Kısa vadeli yatırımların bir göstergesi olarak ele alınabilecek olan hisse senedi işlem devir hızının (işlem hacminin piyasa değerine oranı) en yüksek olduğu ülkeler Türkiye ve Güney Kore'dir.
- 2006 yılında, 1 milyar dolara yakın tutardaki toplam 19 adet halka arzın %52'si, yabancı yatırımcılardan gelen taleple gerçekleşmiştir.
- Yerli yatırımcının giderek hisse senetleri piyasasından çıkmakta olduğu gözlenmektedir. Son sekiz yılın altısında yerli yatırımcılar düzenli olarak hisse senedi portföylerini azaltmaktadırlar. Yine son sekiz yılın yedisinde yerli yatırımcıların getirisi düzenli olarak yabancı yatırımcıların üzerinde olmuş veya kayıpları görece olarak daha düşük kalmıştır.
- Yükselen piyasada alım yapan yabancıların ortalama maliyetlerinin yükseldiği görülmektedir.
- 1999 yılından itibaren piyasaya 12 milyar \$ net yabancı sermaye girişi olmuştur. Bunun 11 milyar \$'ı son dört yılda gerçekleşmiştir.
- 2000-2002 yılları arasındaki kriz ortamında önemli ölçüde zarar eden yabancılar, 2003'ten itibaren başlayan yükseliş ile 2005 yılı içinde zararlarını kapatmış, önemli sayılabilecek bir kâr da elde etmişlerdir. Ancak 2006 yılını küçük sayılabilecek bir zararla kapatmışlardır.
- Sermaye piyasasında faaliyet gösteren banka sayısı önceki yıla göre değişmeyerek 40'ta kalmıştır. Aracı kurum sayısı ise 101'den 100'e düşmüştür.
- Hisse senedi işlemlerinde, internet üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin payı artmaya devam ederek %7'ye yaklaşmıştır.
- Borsada yapılan sabit getirili menkul kıymet işlemlerinin yaklaşık % 80'i bankalar, % 20'si aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Borsa dışında yapılan sabit getirili menkul kıymet işlemlerinde ise bankaların payı % 90'a yaklaşmaktadır.

Raporda yer alan bazı önemli sonuçlar, aşağıda kısa başlıklar halinde yer almaktadır:

Piyasalar

2006 yılında hem uluslararası sermaye piyasaları, hem de Türkiye’de önemli bir dalgalanma yaşandı.

- Uluslararası Borsalar Örgütüne üye olan 61 ülke içerisinde İMKB % 67lik kayıp ile dolar bazında en yüksek zarar eden borsa oldu. Ardından gelen Tahran Borsasının dolar bazındaki kaybı %3.
- Yeni halka arzların etkisi ile İMKB’de işlem gören şirketlerin toplam piyasa değeri %5 arttı. Hisse senedi işlem hacmi ise %16 oranında yükseldi.
- □□ Birincil halka arz piyasasındaki canlanma, 19 yeni şirketin 949 milyar \$7lık arzıyla sürdü. Bu arzlardan dördü borsa yatırım fonu.
- Yatırım araçları arasında en yüksek getiriye altın sağladı, dolar ve İMKB ise reel kayba yol açtı.
- Faiz oranları yükseldi. Tahvil-bono piyasasında kesin alım-satım işlem hacmi geriledi, repo hacmi arttı.
- Türkiye’de yatırım fonlarının büyüklüğü son yıllarda artmasına rağmen 2006 yılında 22 milyar dolardan 16 milyar dolara inmiş, yatırım fonlarının GSYİH içindeki oranı ise %6’dan %4’e gerilemiştir. Bu oran İspanya’da % 31, İtalya’da %28, Yunanistan’da % 13,57tür. Bu gerilemenin başlıca nedeni yatırım fonları bünyesinde bulunan araçların değerinin azalmasıdır.
- Bireysel emeklilik fonlarının büyüklüğü 2 kattan fazla arttı.
- Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsasında işlem hacmi 6 kat attı. VOB’da 2006 yılında toplam işlem hacmi pozisyon kapamalar dahil 17 milyar YTL olarak gerçekleşti. VOB işlem hacmindeki hızlı artışın 2007’de de sürdüğü görülmekte. 2007 yılının ilk dört ayında VOB işlem hacmi 21 milyar YTL’ye ulaştı.
- VOB’da işlem adedi cinsinden toplam işlem hacminin en büyük kısmını %67 ile dövize dayalı vadeli işlem sözleşmeleri oluşturmuştur. Ardından gelen endekse dayalı sözleşmeler, toplam işlem adedinin %33’ünü oluşturmuştur.

Aracı Kurumlar ve Bankalar

2006’da, faaliyette olan aracı kuruluş sayısı gerilemeye devam etti. Banka sayısı 40, aracı kurum sayısı 100 oldu.

- Hisse senedi işlem hacminde banka kökenli aracı kurumların payı %57 oldu.
- Aracı kurumların işlem hacminin müşteri bazındaki dağılımı incelendiğinde, 2006 yılında yerli ve yabancı yatırımcıların paylarında önemli bir değişim olmadığı gözlemlendi. Hisse senedi işlem hacminin %80,5’ini yerli, % 19,57’ini yabancı yatırımcılar gerçekleştirdi.
- Yurtiçi yatırımcılar arasında en büyük pay ‘bireysel müşterilerin’ oldu. Yurtiçi Bireysel Müşteriler toplam hisse senedi işlemlerinin %65,5’ini gerçekleştirdi. Yabancı yatırımcılarda ise en büyük pay ‘kurumsal müşterilerin’. Yabancı Kurumsal Müşteriler toplam hisse senedi işlemlerinin %10’unu gerçekleştirdi.
- Hisse senedi işlemlerinin %7’si internet üzerinden yapıldı.
- Hisse senedi işlem hacminde en çok işlem yapan 5 kurumun toplam işlem hacminin %29’unu, en çok işlem yapan 20 kurumun ise toplam işlemlerin %66’sını gerçekleştirdiği görülmektedir.
- Toplam sabit getirili menkul kıymet işlemleri (kesin alım-satım ve repo dahil) %13 arttı.
- Sabit getirili menkul kıymet kesin alım-satım işlemlerinin %86’sı, repo işlemlerinin %81’i bankalar tarafından yapıldı.
- Aracı kurumların sabit getirili menkul kıymet kesin alım-satım işlemlerinin üçte biri kurum portföyü işlemleri oldu.
- Vadeli işlemlerin %82’si aracı kurumlar tarafından yapıldı.

- Vadeli işlemlerin çoğunluğunu bireysel yatırımcılar ile kurum portföyü işlemleri oluşturdu.
- Aracı kurumların yatırım bankacılığı faaliyetlerinde şirket satın alma ve birleşme faaliyetlerinin ağırlığı arttı.
- Portföy yöneticiliği faaliyeti kapsamında aracı kurumlarca yönetilen portföy büyüklüğü 2,4 milyar YTL'ye indi.
- 2006 sonunda hisse senedi kredisi tutarı %26 artışla 478 milyon YTL oldu.
- Yatırımcıya hizmet verilen şube, acente gibi fiziki erişim noktası 4.800'e çıktı.
- Aracı kurumlarda çalışan sayısı 5.900 civarında dengelendi.
- Aracı kurum başına ortalama çalışan sayısı 59 oldu.
- Aracı kurum çalışanlarının %74'ü yükseköğrenim mezunu, %43'ü kadın.
- İş tecrübesi arttıkça, sektörde çalışan kadınların ağırlığının düştüğü gözlemlendi.

Yatırımcılar

- Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde hisse senedi bakiyesi olan hesap sayısı 1 milyon adet seviyesinde kaldı.
- 2006 sonu itibariyle hisse senedi yatırımcısı sayısı ise 927.000 oldu. Bunun 921.000'i bireysel yatırımcı, 6.000'i tüzel kişi.
- Yabancı fonlar Merkezi Kayıt Kuruluşu'ndaki hisse senetlerinin %27'sine sahipken, yerli fonlar ancak %1'ine sahip oldu.
- Yerli veya yabancı banka ve aracı kurumları da içeren tüzel kişiler, Merkezi Kayıt Kuruluşu'ndaki hisse senetlerinin %38'ine sahip.
- 100 yabancı fon hisse senetlerinin %20'sini elinde tutuyor.
- 100 yerli bireysel yatırımcı, toplam 2,9 milyar YTL tutarında hisse senedine sahip.
- 1 milyon YTL'nin üzerinde hisse senedi portföyü olan 1.442 bireysel yatırımcı bulunuyor.
- 770.000 yatırımcının hisse senedi portföyü 10.000 YTL'nin altında. Bireysel yatırımcıların %83'ünü oluşturan bu grup, toplam hisse senetlerinin sadece %1'ine sahip. Ortalama portföy büyüklükleri ise 1.320 YTL.
- Tüm yatırımcıların üçte biri İstanbul'da ikamet ediyor ve hisse senetlerinin %25'ine sahip.
- Bireysel yatırımcıların %70'i, hisse senetlerinin ise %18'i ilk 10 ilde bulunmakta.
- Bireysel yatırımcıların üçte biri 35-44 yaş grubunda.
- Yaşla birlikte ortalama portföy değerleri artıyor. En yüksek ortalama hisse senedi portföyüne sahip olan grup 75 yaşın üzerinde.
 - Yabancı yatırımcıların saklama bakiyeleri ve işlem hacimleri son 8 yılın en yüksek seviyesine ulaştı.
 - Yabancılar hisse senetlerinin %65'ine sahipken, işlem hacminin %19'unu oluşturdular.
- Yabancı yatırımcıların portföylerinin değer kaybı 473 milyon \$ olurken, yerli yatırımcıların 758 milyon \$ kazancı oldu.
- Yerli yatırımcılar yabancı yatırımcılardan daha fazla getiri sağlamaya devam etti. Yerli yatırımcıların getirisi %5 olurken, yabancılar %1 zarar etti.
- Yabancı yatırımcıların ortalama yatırım vadesi 2005'de yaklaşık 6,5 ay iken 2006'da 9 aya çıktı.